

Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

24 листопада 2023 року
м. Харків, Україна

Харків
2023

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеца (протокол № 12 від 08.11.2023 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 11 від 17.11.2023 р.)

- Рецензенти:**
- Кизим Микола Олександрович** – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (Харків, Україна);
 - Криворучко Оксана Миколаївна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
 - Назарова Галина Валентинівна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеца (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики :
Тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24 листопада 2023 р. Харків : ФОП Лібуркіна А. М., 2023. Укр. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики», присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто проблеми та перспективи розбудови економіки України, зокрема питання: сучасного стану зацікавленості інноваційними термінами вченого Овсія Лібермана: план, прибуток, премія; особливостей управління інноваціями домашніми господарствами; ролі інновацій та конкурентних переваг у цифровій платіжній системі в економіці; інноваційної трансформації промисловості України та проблем її кадрового забезпечення; перспективних напрямів розвитку циркулярної економіки в Україні; відродження сільськогосподарського виробництва.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції.

Представленний матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

<i>Білинська Д. С.</i> Підвищення ефективності транспортної логістики на підприємстві оптової торгівлі	125
<i>Бобрицька Ю. ІО.</i> Agile management implementation as a way of innovative development of the enterprise	128
<i>Бондаренко Є. В.</i> The essence and importance of logistics activities.....	132
<i>Бударін О. С.</i> Стратегічні орієнтири діяльності вітчизняних промислових підприємств	136
<i>Bulgakova Ye. A.</i> Managing brand reputation in the age of social media	140
<i>Бутенко О. П., Чупир О. М.</i> Комплаенс-ризики в інноваційній діяльності підприємств.....	144
<i>Vihovtseva A. D.</i> Innovations in logistics management: a key factor in increasing competitiveness	148
<i>Azo Vanina.</i> Management of marketing activities of enterprises.....	153
<i>Varhanova V. A.</i> Problems and innovative approaches of enterprise warehouse activities in wartime conditions	156
<i>Велика О. Ю., Астаніна А. О.</i> Особливості управління оборотними коштами підприємства.....	160
<i>Вяла В. В.</i> Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств.....	164
<i>Гаврильченко О. В.</i> Імперативи інноваційного розвитку підприємств в умовах формування конкурентних переваг	168
<i>Гармаш О. В.</i> Інноваційні методи управління професійним навчанням працівників підприємств галузі охорони здоров'я.....	173

Комплаєнс-ризики в інноваційній діяльності підприємств

Бутенко Олена Петрівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки

і менеджменту, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),

e-mail: olena.butenko@hneu.net

Чупир Олена Миколаївна,

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри підприємництва і торгівлі,

ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна)

Інноваційна діяльність кожного підприємства пов'язана з ризиками, які виникають як під час розробки інноваційного проекту, так і на стадії його комерціалізації. Ідентифікація ризиків залежить від стадії життєвого циклу проекту, на якій вони виявлені. Інноваційні ризики виникають через ситуації, що пов'язані з розробкою нового продукту, виходом на новий ринок та використанням нової технології. Відомо, що ризики інноваційної діяльності є загальні, які притаманні підприємствам різного виду діяльності, і специфічні, а також мають класифікацію за життєвим циклом залежно від виду інноваційної діяльності, а також вони можуть бути деталізованими для виявлення можливих складових.

Окремо потрібно зазначити, що організації функціонують за правилами, які встановлені вітчизняним чи міжнародним законодавством. Фундаментом, що забезпечує виконання цих правил, є комплаєнс-процедура перевірки відповідності вимогам і відповідним нормам з метою урахування широкого спектра вимог і ризиків, пов'язаних із їх змінами та можливістю невідповідності. Виникнення втрат через недотримання законів чи правил спонукає вибудовувати процеси в компанії з урахуванням комплаєнс-рисків, появи яких можлива на всіх стадіях інноваційної діяльності та притаманна під-

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

приємствам і проектам різного спрямування, включно зі специфічними.

Аналіз останніх наукових досліджень свідчить про зростання значущості комплаенс-ризиків в інноваційній діяльності. Кожний стартап-проект чи вихід інноваційного продукту не може ігнорувати можливості фінансових і репутаційний втрат через їх недотримання. Питання ризиків інноваційних проектів розглядалися в роботах Ж. М. Жигалкевич, Є. Є. Єфімової [1], Б. В. Котова [2], Ж. Возняка, З. Войцеховського [3], В. Ю. Рогова, А. С. Нечаєва [4] та багатьох інших дослідників, які звернули увагу на необхідність врахування ризиків через реалізацію системи ризик-менеджменту на підприємствах, запровадження відповідної комплаенс-політики та комплаенс-процедури залежно від розмірів бізнесу. Загальним у дослідженнях є значущість впливу ризиків на інноваційну діяльність та необхідність врахування комплаенс-ризиків під час реалізації інноваційних проектів.

Авторами пропонується звернути увагу на групу ризиків, які можуть виникнути у разі недотримання законів, безвідповідального ведення бізнесу, нанесення шкоди довкіллю та порушення правил безпеки. Такі ризики утворюють групу комплаенс-ризиків і на цей час відносяться до загальних ризиків.

Підприємства, що займаються інноваційною діяльністю, повинні враховувати комплаенс-ризики на всіх стадіях життєвого циклу інноваційного проекту. На думку авторів, комплаенс-ризики інноваційних проектів потребують додаткових досліджень через специфіку такої діяльності. Так, суб'єкт інноваційної діяльності зацікавлений у тому, щоб передбачити появу комплаенс-ризиків на етапі фундаментальних досліджень, прикладних і на дослідно-конструкторському етапі. Для цього керівникам потрібно організувати та виконувати такі завдання: визначити вразливі зони бізнесу та розробити критерії оцінки ризику цих галузей для своєчасного виявлення відхилення; забезпечити доступність, зрозумілість інструкцій і нормативних

документів для робітників для забезпечення ефективності дій заходів з мінімізації ризиків; на кожному етапі здійснювати внутрішній контроль за виконанням інструкцій і правил з метою отримання інформації про розуміння політики підприємства.

На всіх наступних етапах життєвого циклу інноваційного процесу також існує ймовірність виникнення комплаенс-ризиків. Змінююється лише вагомість їх впливу. Але має залишатися постійним як основна стратегія управління комплаенс-ризиками, запровадження та дотримання етичних стандартів ведення бізнесу. Наслідком порушень означених стандартів можуть бути штрафи, заборона на провадження діяльності, негативний суспільний резонанс і навіть кримінальна відповідальність.

Тому залежно від розміру підприємства та виду його діяльності рекомендується створення комплаенс-контролю та визначення суб'єктів, які відповідають за його здійснення. Зміни у класифікації інноваційних ризиків відбуваються постійно через швидкий розвиток науки, техніки та технології, через швидку зміну цінностей у суспільстві, а також через підвищення вимог до дотримання все більшої кількості правил, норм і законів. Нормативні вимоги змінюються, що викликає ускладнення у роботі інноваційних підприємств на всіх видах ринку – на регіональному, міжнародному чи на національному. Ці обставини потребують від управлінців інноваційними проектами розробки спеціальних методів і заходів для обліку, оцінки та мінімізації комплаенс-ризиків.

Література

1. Жигалкевич Ж. М., Єфімова Є. Є. Організація ризик-менеджменту інноваційних проектів на ПРАТ «МХП». *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 20.

DOI: 10.20535/2307-5651.20.2021.252849

2. Котов Б. Комплаенс у системі мінімізації ризиків компаній. *Підприємницьке право та економічна безпека бізнесу*. 2020. С. 148–158. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3d056cc3-d632-429d-abad-2bcc676ae0b5/content>

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

3. Woźniak J., Wojciechowski Z. Innovations as a business risk in enterprises. *Silesian university of technology publishing house.* 2020. No. 145. P. 647–660. URL: https://managementpapers.polsl.pl/wp-content/uploads/2020/07/145_Woźniak-Wojciechowski.pdf.
4. Rogov V. Y., Nечаев A. S. Identification and management of the enterprises innovative activity risks. *SSRN electronic journal.* 2015.

DOI: 10.2139/ssrn.2652083

